

Nationalisatie

Het tabloid-formaat van de moderne krant leent zich nauwelijks voor het traditionele gebruik om er de aardappelschillen in weg te gooien. Ik zou dan ook willen pleiten voor een bepaling waarbij de dagbladen ten minste 2x per week het aloude formaat moeten aanhouden.

Maar het was juist dat onhandig-kleine formaat en de bijzondere aandacht die dat vroeg waardoor pas afgelopen week mijn oog viel op een artikel in een krant van maanden geleden (*Het Financieele Dagblad*, 31 januari 2008). Het was een bijdrage van Ruud Veenstra onder de kop 'Verbeter werk accountant'. Ik liet de aardappels voor wat zij waren. Kan het werk van accountants dan worden verbeterd? Natuurlijk, er zijn voortdurend (tucht)klachten die op onvrede wijzen bij de gebruiker van (uitkomsten van) werk van accountants. Maar de suggestie om het werk te verbeteren heeft een algemene strekking: het werk van de accountant. Dat is andere koek.

Aanleiding voor Veenstra was het voornemen afgelopen januari van de Europese Commissie om de lidstaten te vragen de aansprakelijkheid van accountants te beperken. Dat heeft een praktische achtergrond: er blijft anders misschien geen (grote) accountant meer over. Dat zegt op zich iets over die grote accountants, althans over de perceptie daaromtrent bij de Europese Commissie, en daar moet ik maar liever niet aan denken. Als een big one iets zó fout doet dat hij in onze markteconomie daaraan ten gronde zou gaan, moeten de gevolgen van overheidswege worden gemitigeerd. De overheid wil hun aansprakelijkheid beperken. Het zou eerlijker zijn dat de overheid een verzekering zou aanbieden. Dan hoeft tenminste niet die ene particulier voor de schade op te draaien. In het verlengde ligt het voor de hand om de big ones te nationaliseren. Een supranationale rekenkamer; een nieuwe afdeling van de Verenigde Naties: UNACC. En als we dan toch gaan (inter)nationaliseren, dan ook maar de little ones. Gewoon overheidstoezicht op de financiële verslaggeving door ondernemingen. Een mooie nieuwe taak voor de Belastingdienst. Die kan dit er best bij doen.

Als ik mij de geschiedenis goed herinner, was daar eerst Sternheim (1924) met de volledige controle. Als accountant moest je alles hebben gezien om zekerheid te verkrijgen. Daarna kwam de volkomen controle: verbandscontroles gebaseerd op een 'chiffre d'affaires' waarbij ik aan Abram Mey moet denken. Vervolgens steekproeven met destijds als summum de 'gulden rangnummer'-methode. Dat riekte al aardig naar waarschijnlijkheid. Met de computer werd het 'through or around the computer'. Het proces werd beoordeeld. Het is niet ondenkbaar dat daarmee de aandacht voor input en output onder druk kwam te staan. Nu had de accountant het ook niet erg gemakkelijk. Enorme technische ontwikkelingen in automatisering en communicatie. Een revolutie in financieel instrumentarium. Gedetailleerde wet- en regelgeving

in externe verslaggeving. Veel minder functiescheiding. Globalisering op grote schaal. Tekort aan (duur) personeel. Commercialisering. Een razend uitgebreid dienstenpakket. Alles bij elkaar eigenlijk een wonder dat er nog accountantsorganisaties zijn die dit hebben overleefd. Dat is zonder grote aanpassing ondenkbaar. Geen wonder dat de namen uit de jaren zestig – Moret, Limperg, Van Dien, Kraaijenhof – het veld hebben moeten ruimen.

De controlevraagstukken van deze tijd hebben een andere dimensie dan die van 40 jaar geleden. Destijds kon de accountant zich veroorloven in de beroemde achteruitkijkspiegel te kijken. Risicocomponenten bestonden uit het veronderstelde going concern en de hoogte van de voorzieningen. Valutaproblematiek was beperkt tot het translatievraagstuk. Er was een gouden standaard! Tegenwoordig moeten ondernemingen met geavanceerde instrumenten hun risico's matchen en hedgen. Die risico's zitten in de activa en de passiva. Zij zijn niet alleen object van risico maar ook onderdeel van het risicobeheer. Exposures lopen door het concern heen. De resultaten daarvan zijn een realiteit, mede door de sterk verhoogde efficiency van de financiële markten. Fair value brengt dat ten minste ten dele in beeld. Maar ook fair value is niet zaligmakend.

Veenstra merkt 'kort gezegd' op dat 'het mode is (geworden) om accountantscontrole te baseren op 'risico-analyse' in plaats van op een gedegen gegevensgerichte controle'. Vervolgens stelt hij vast dat onderzoek heeft opgeleverd dat 'het audit risk-model niet valide is'. Daar moet dan wat aan worden gedaan. Voortgaand onderzoek. Vernieuwing van controletheorie. Maar het wil niet zeggen dat risicoanalyse moet plaatsmaken voor 'een gedegen gegevensgerichte controle'. Sternheim mag in vrede rusten. Maar zekerheid is niet te koop. En de jaren zestig komen niet terug. **An**

Joost Groeneveld, directeur Wingman Business Valuators BV, Breda